

Narodil se Spasitel

Stalo se v oněch dnech, že vyšlo nařízení od císaře Augusta, aby byl po celém světě proveden soupis lidu. Tento první majetkový soupis se konal, když Sýrii spravoval Quirinius. Všichni se šli dát zapsat, každý do svého města. Také Josef se vydal z Galileje, města Nazareta, do Judska, do města Davidova, které se nazývá Betlém, poněvadž byl z domu a rodu Davidova, aby se dal zapsat s Marií, která mu byla zasnoubena a čekala dítě. Když tam byli, naplnily se dny a přišla její hodina. I porodila svého prvorozeného syna, zavinula jej do plenek a položila do jeslí, protože se pro ně nenašlo místo pod střechou. A v té krajině byli pastýři pod širým nebem a v noci se střídali v hlídkách u svého stáda. Náhle při nich stál anděl Páně a sláva Páně se rozzářila kolem nich. Zmocnila se jich veliká bázeň. Anděl jim řekl: "Nebojte se, hle, zvěstuji vám velikou radost, která bude pro všechny lid. Dnes se vám narodil Spasitel, Kristus Pán, v městě Davidově. Toto vám bude znamením: Naleznete děťátko v plenkách, položené do jeslí." A hned tu bylo s andělem množství nebeských zástupů a takto chválili Boha: "Sláva na výsosti Bohu a na zemi pokoj mezi lidmi; Bůh v nich má zalíbení." Jakmile andělé od nich odešli do nebe, řekli si pastýři: "Pojďme až do Betléma a podívejme se na to, co se tam stalo, jak nám Pán oznámil." Spěchali tam a našli Marii a Josefa i to děťátko položené do jeslí. Když je spatřili, pověděli, co jim bylo řečeno o tom dítěti. Všichni, kdo to slyšeli, užasli nad tím, co pastýři vyprávěli. Ale Marie to všechno v mysli zachovávala a rozvažovala o tom. Pastýři se pak navrátili oslavující a chválíce Boha za všechno, co slyšeli a viděli, jak jim to bylo řečeno. (L 2,1-20)

Vánoční čtení z evangelia podle Lukáše je snad nejznámější biblický text. Mnozí jej znají nazpaměť v krásném překladu kralických... Zná jej každý. Ale platí to i dnes? Jak moc je tento příběh známý, třeba dnešním mladým? V adventním období jsem se ptal školáků a studentů – dětí malých, větších i těch, kteří už se za děti moc nepovažují – co pro ně znamenají Vánoce. Co se jim vybaví, když se řekne Vánoce, na co se těší, co od letošních Vánoc očekávají. Odpovídali rychle a bylo zřejmé, že v této věci mají jasno: nejvíce ze všeho se těšili na dárky, pak na prázdniny a na třetím místě byl nejčastěji zmiňován stromeček. Shodli jsme se na tom, že Vánoce přinášejí radost a může to být třeba i radost z toho, že nemusím do školy nebo do práce.

Jako křesťan jsem samozřejmě nemohl zůstat jen u radosti z dárečků. Byl jsem zvědavý, jak děti Vánoce prožívají. Jestli jsou to pro ně spíš svátky hojnosti, tedy spousta dobrého jídla, sladkého cukroví a k tomu neúnavné běhání po obchodech a shánění dáreků (tedy jakási moderní obdoba původní slavnosti slunovratu), nebo jestli si Vánoce spojují také s něčím jiným. A tak jsem pokračoval. Zeptal jsem se, jestli vědí proč Vánoce slavíme a když mi sebevědomě tvrdili, že ano, tak jsem chtěl vědět, zda by dokázali převyprávět vánoční příběh o Ježíšově narození. A moc jsem se bál, co všechno se dozvím.

Ale děti překvapily. Trochu nesměle a váhavě, s drobnými nepřesnostmi, ale jinak velmi věrně, popsali betlémské události tak, jak jsou zapsané v evangeliích podle Matouše a Lukáše. Ti starší si dokonce byli jistí, že evangelia najdou v Novém zákoně. Musím se přiznat, že jsem z toho měl opravdovou radost, ale zároveň jsem se rozhodl, že je přece jenom budu svými otázkami ještě chvíli trápit.

Částečně si za to mohli sami. Vyprávěním o Ježíšově narození mohlo naše setkání klidně skončit, za tak dobré znalosti by se nemusel stydět ani dospělý, jenže oni v tom vyprávění řekli, že Ježíš byl Spasitel. To není běžně používané slovo – a už vůbec ne mezi dětmi či dospívající mládeží (ta má docela jiný slovník). A protože to není obvyklé slovo, nelze samozřejmě předpokládat, že každý ví, co znamená. Ústřední pojmy a skutečnosti naší víry (Bůh, vykoupení, milost, hřích, spása) jsou pro mnoho našich současníků pouze prázdnými slovy bez jakéhokoliv významu, tak proč by děti měly být výjimkou?

A tak jsem jim položil dvě otázky, které jsem považoval za nejtěžší. Co si představují, když se řekne Spasitel a proč vlastně Spasitel přišel na svět? Moc jsem si od toho nesliboval. Čekal jsem rozpačité mlčení, nebo vtipkování, které by zakrylo jejich bezradnost. Můj odhad se ukázal jako naprosto mylný. Spasitel to je zachránce, říkali. Narodil se proto, aby se lidstvo nezničilo. Ukázal nám, co máme dělat, abychom se nezničili. Ukázal nám, že se lidé mají mít rádi a že si mají odpouštět.

Na této odpovědi mne zarazily tři věci: Předně to, že i dvanáctiletí školáci vnímají toto ohrožení – lidé se mohou zničit. Vědí o tom, že v lidstvo jako celek i člověk jako jedinec mají prazvláštní sklon k sebezničení, ke zlému. I ty nejlepší úmysly vedou k povážlivým důsledkům. Snaha posílit bezpečí atomovými zbraněmi vede k permanentnímu ohrožení všech lidí. Snaha zajistit dobré životní podmínky pro mnoho lidí vede k ekologické krizi. Lidé mají strach z válek či ekologické apokalypsy, jsou ohroženi nedostatkem potravin, politickou zvrhlostí všemožných diktátorů. Nikdo z nás si to nepřeje, ale jakkoliv se

snažíme, není v našich silách činit dobro. Tento rozpor lidské existence popsal apoštol Pavel v listu Římanům: „**Chtít dobro, to dokážu, ale vykonat už ne. Vždyť nečiním dobro, které chci, nýbrž zlo, které nechci.**“ Apoštol Pavel v této souvislosti hovoří o Boží milosti v Kristu, která jediná může člověka vysvobodit z tohoto rozporu: kdybychom chtěli svou záchranu založit na svých výkonech, ihned bychom zakusili bezmoc, protože rozpor mezi dobrým chtěním a zlými výsledky není v našich silách překonat. Ti školáci by to pochopitelně nikdy takto neřekli, ale svými slovy velmi výstižně popsali to, co o člověku říká i biblické svědectví.

Druhá věc, která mne zarazila, byla jistota, se kterou prohlásili, že lidstvo může před záhubou zachránit láska a odpuštění. Můžeme to shodit se stolu s tím, že takového kliše člověk uslyší v každé jihoamerické telenovele, ale že to vlastně nikdo nebere moc vážně. Ale zkusme to vzít vážně. Ty děti to vážně berou. V rodině se s láskou a odpuštěním setkávají stále. A nejen v rodině, ale i mezi kamarády. Děti znají tíhu viny i úlevu, kterou přináší smíření. Děti vědí, že je těžké přiznat se k něčemu, přiznat sám sobě, že jsem tomu druhému ublížil, sebrat odvalu, jít za ním a poprosit ho o prominutí. A vědí také, jak bezútěšně by vypadal svět, kdybychom si navzájem neodpouštěli. Představují si to tak, že by zanedlouho nikdo s nikým nemluvil, všichni by na sebe byli nazlobení a jenom by si vyčítali, co kdo komu udělal. Takový svět nechťejí; chtějí svět, ve které si lidé odpouští.

A konečně to třetí. Oni věděli, že Spasitelem, Zachráncem nemůže být nikdo z nás. Záchranu člověka a světa si nespojili s žádným superhrdinou z akčního filmu, ani s pohádkovými postavami Santa Clause či dědy Mráze. I když je často podezíráme z opaku, děti dovedou velmi dobře rozlišovat mezi realitou a fikcí. Fiktivní hrdinové jsou dobří pro zábavu, zahnání nudy, ukrácení dlouhé chvíle, ale do našeho reálného světa se nehodí. Mnohem reálnější než Ježíšek nosící dárky je Boží Syn Ježíš, která pomáhá silou své lásky a odpuštění. Nemám zdání, jak na to přišli. Ale byl jsem za to vděčný.

Obecně se soudí, že žijeme ve světě, který Spasitele nechce a nepotřebuje. Lidé mají svých starostí dost a nemají na nic čas. Jejich práce je zcela pohlcuje a vyčerpává. Ve vysokém tempu pracují devět ale i dvanáct hodin denně, večer uléhají s myšlenkou, co všechno musí druhý den vyřídit, a ráno se probouzí s pocitem, že by nejraději byli někde úplně jinde, daleko odsud, kde nezvoní telefony, neblíkají monitory počítačů a nikdo po nich nic nechce. Vzácné chvíle odpočinku pak zpravidla stačí akorát na nejnutnější regeneraci. Ale i tento svět, alespoň podle toho, co říkaly děti, o záchranu stojí a čeká na ni. Boží dílo záchrany se děje i dnes a také dnes je stejně nenápadné jako tenkrát, kdy chudá židovská panna Maria porodila syna Ježíše, ve kterém prostí pastýři rozpoznali Spasitele. Amen.